

Оксень К. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара(Україна)

ВЕНЧУРНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Основною світовою тенденцією розвитку сучасного суспільства є перехід від парадигми сировинної та індустріальної економіки до парадигми інформаційної економіки, або економіки, заснованої на знаннях. Для даного типу економіки характерним є акцент на розвиток не власне знань, а на перетворення інформаційних технологій в основний чинник зростання ефективності виробництва. Тому сьогодні економіки провідних країн переходять на інноваційний тип розвитку [2].

Відповідно до міжнародного визначення інновацією вважається кінцевий результат інноваційної діяльності, який має бути новим чи вдосконаленим технологічним процесом або продуктом, що проваджений на ринку [2]. Комерційна реалізація знань і технологій – головне з того, що може забезпечити країні конкурентоспроможність, а отже, економічну міць, незалежність і добробут громадян. Однак активному розвитку інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва перешкоджає складність залучення фінансових ресурсів.

За оцінками Світового банку поточний стан інвестиційного клімату в Україні оцінюється як задовільний, а умови для ведення бізнесу недостатньо прозорі. Але за останні 5 років є стійка тенденція до покращення цієї ситуації. Так, у рейтингу простоти здійснення підприємницької діяльності Україна піднялася з 112 місця у 2014 р. на 71 у 2019 р. [4]. Крім того, в рамках зведеного бюджету України на здійснення наукових досліджень і розробок у 2017 р. витратили 4896,4 млн грн, це на 25% більше, аніж у 2016 р. [3].

Головною характеристикою будь-яких інвестицій є співвідношення ризику і прибутковості. У випадку з інноваційними інвестиціями рівень ризику досить високий. З прибутковістю також багато питань: потенційно прибуток від нових розробок може бути дуже високим, проте практично завжди на початковому етапі потрібні великі інвестиції, а віддача відбувається через значний час [1]. Нестабільність податкового законодавства, слабкий захист інтелектуальної власності, нерозвинена судова система, бюрократичні перепони не дають можливості підприємцям впевнено вкладати кошти в інноваційні проекти. Стартове фінансування є найбільш складним етапом у фінансуванні інноваційних проектів.

Більшість фінансових установ України взагалі не надає стартового фінансування. Стартовий же інноваційний бізнес знаходиться в максимально складному становищі, тому що крім стандартного набору ризиків він має додатковий комплекс ризиків, пов'язаних з інноваціями. Найпростішим рішенням на першому етапі може стати використання власних коштів засновників. Однак у більшості випадків цих коштів не вистачає на реалізацію проектів, тому доводиться шукати й інші джерела фінансування. А власні кошти необхідно інвестувати таким чином, щоб підвищити привабливість компанії для стороннього фінансування.

Для розробки та реалізації інноваційних проектів, підприємство може також отримувати фінансових ресурсів з наступних джерел [1]:

- державне фінансування (субвенції, гранти, пільгові кредитні ресурси);
- цільові інвестиції, стратегічне партнерство;
- венчурні інвестиції.

Найбільш ефективним інструментом фінансування, орієнтованим на малий бізнес з великим потенціалом зростання, є венчурне фінансування. Венчурний капітал надається професійними інвесторами, які на відміну від банківського кредитування, не вимагають надання застави чи інших гарантій, при досить значних шансах успішної реалізації інноваційного проекту. Однак, інвестор, покладаючи на себе високий проектний ризик, звичайно, очікує великих доходів.

Механізм венчурного інвестування передбачає купівлю пакету акцій компанії, що проваджує інноваційний проект. Зазвичай ці інвестиції є довгостроковими (в середньому на 5–10 років) [1]. На відміну від стратегічного інвестора венчурний капіталіст майже ніколи не планує заволодіти контрольним пакетом акцій такої компанії. Частка венчурного інвестора лише повинна дозволяти контролювати діяльність компанії через участь в раді директорів (з метою зниження ступеня фінансових ризиків). Зниження ступеня технічних, ринкових та інших ризиків досягається за рахунок участі венчурної (керуючої) компанії в процесі управління оперативними фінансовими потоками підприємства (через систему бюджетування). –

Принциповою особливістю венчурного інвестування є те, що венчурний фонд не вкладає в проекти власні кошти. Він є лише посередником між групою інвесторів і підприємством. Венчурний фонд приймає рішення про вибір того чи іншого об'єкта інвестування, бере участь в управлінні компанією. Присутній в раді директорів венчурний інвестор забезпечує керівництво компанії консультативною підтримкою. Фактично існують і певні домовленості, що дають інвестору право на заміну команди менеджерів. Остаточне рішення про вкладення коштів

приймає інвестиційний комітет, який представляє інтереси інвесторів. У кінцевому підсумку, одержуваний венчурним фондом прибуток належить інвесторам-учасникам фонду.

Відзначимо, що в умовах розвиненої ринкової економіки необхідна віддача на венчурні інвестиції повинна становити 30–60%. В Україні, звичайно, ситуація дещо інша: з урахуванням всіх існуючих ризиків норма віддачі повинна бути вище. Венчурні інвестори, вкладаючи кошти у ризикові проекти, хочуть отримати збільшення свого капіталу не менше ніж в 5–10 разів за період 5–7 років [2].

Венчурна схема фінансування сприяє виникненню нових життєздатних господарських одиниць, дозволяє за короткий період долучити до бізнесу і підприємництва значну кількість людей, що сприяє формуванню в країні так званого «середнього класу», який вважається основою економічної стабільності.

Венчурний капітал має велику перевагу перед іншими видами фінансування на початкових етапах розвитку компанії, оскільки разом з грошовими коштами підприємцю може бути надана організаційна, управлінська та інші види підтримки, особисті зв'язки інвестора, інформація про ринки аналогічних товарів. З розвитком компанії роль капіталу, що надається венчурним інвестором, знижується і на зміну венчурним інвестиціям приходять прямі [1].

Для сучасної України основними чинниками, що вповільнюють розвиток інноваційної діяльності, а отже, економічному зростанню країни, залишаються фінансові чинники – нестача і відносна недоступність фінансових ресурсів для інноваційних та/або венчурних проектів. Другою важливою проблемою фінансування інновацій в Україні є втрата зв'язків української промисловості з вітчизняною наукою. Навіть в умовах інвестиційного зростання істотного припливу приватних коштів підприємств в сферу наукових досліджень не спостерігається, а половина платоспроможного попиту на технології задовольняється за рахунок їх імпорту.

Список використаних джерел:

1. Арутюнов Ю. А. Активизации новых механизмов венчурного финансирования инновационных проектов в России / Ю. А. Арутюнов // Экономические исследования и разработки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edrf.ru/article/37-05-17>
2. Гвініашвілі Т. З. Increasing the efficiency of business entities' innovative activity on the basis of venture financing [Електронний ресурс] / Т. З. Гвініашвілі // Ефективна економіка. – 2017. – № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6639>
3. Колосінська М. І. Інноваційний рейтинг України: шляхи його покращення на основі європейського досвіду / М. І. Колосінська, С. В. Шапка // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. – 2018. – Вип. 23. – С. 82–87.
4. Офіційний сайт Державної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Україна піднялася в рейтингу DoingBusiness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/economics/business/na-etom-ne-ostanovimsya-ukraina-podnyalas-v-reytinge-doing-business-1184489.html>

К. е. н. Олійник Т. І., Кальмус Я. Р.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

КОМПОНЕНТНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ОЦІНКА

Стратегічний потенціал підприємства – це відповідність і достатність стратегічних можливостей в розробці і реалізації певної стратегії що зміцнює конкурентну позицію підприємства. В широкому сенсі «діяльність», підприємство орієнтується на потреби, які визначаються відповідністю і придатністю ресурсної складової та ключовими компетенціями щодо його існування і зростання. Основною компонентою стратегії тут виступають ресурси, які представляють собою активи (матеріальні і нематеріальні), а компетенції є надбудовою над ресурсами, що являють собою діяльність і процеси за допомогою яких підприємство використовує ці ресурси.

Стратегічні можливості підприємства умовно можна розділити на два основних види: порогові можливості і можливості для конкурентної переваги. Кожен з яких має свою характеристику: тип ресурсів і компетенцій. Так порогові можливості підприємства є об'єктом пильної уваги на початковому етапі управління, тобто ті мінімально необхідні умови щодо їх існування – існування підприємства на ринку і його конкурентоздатність у зовнішньому середовищі [1].

Проте найбільш цікавим теоретико-практичним змістом стратегічного менеджменту постає управління другим видом стратегічних можливостей підприємства – лідерство підприємства будь-якої сфери у своїй галузі. Важливим тут є той факт, що набуття таких можливостей далеко не завжди присутній для підприємства у порівнянні з першим видом стратегічних його можливостей. Це пояснюється існуванням самого підприємства і відповідної наявності у нього ресурсної бази.

Другий вид стратегічних можливостей підприємства передбачає наявність унікальних ресурсів та ключової його компетенції. Під унікальністю ресурсів підприємства необхідно розуміти такі ресурси, які поодинокі, або рідкісні на ринку в даній конкретній області де відбувається конкуренція. Унікальністю виступає не властивість самих ресурсів, а саме якість і характеристика самих